

T. T. G.

Nr. 4. November. 1929.

II aastakäik.

=====

Väljaandja: Tartu Tütarlaste Gümnaasiumi Õpilaspere. Peatoimetaja: D. Koppel.
Tegevtoimetaja: A. Grünverk. Liikmed: S. Lamson, A. Hurt, T. Linde, L. Pekk, V. Taadler. Talitise juhataja: V. Käppa. Kaastööd võtavad vastu toimetise liikmed alati. "T.T.G." ilmub iga kuu 1. ja 15. päeval. Nri suurus vähemalt 16 lehekülge. Üksiknri hind 25-30 senti, arvestades igakordse tellijate kogusummaga. Tellimise rahad järjekordse ilmunud nri eest tulevad tasuda hiljemalt 8. ja 23. kuupäevaks klassivanemaile. Samaks ajaks tulevad sisse anda klassivanemaile ka uue nri tellimised.

=====

T O R M I L A P S.

16. nov. on päev, mil meie kool on pühapäevalaps, on sünnipäevalaps. Ta saab 10 aastat vanaks. See pole küll üldiselt pikk aeg, kuid siiski küllalt pikk selleks, et tagasivaateid ja hinnanguid teha. Enne kõike on aga meie kohus oma koolile õnne soovida ta juubeli puhul ja talle kätt pigistada. Ühiselt hüüdkem siis: E l a g u m e i e k o o l.

Mitmed vast meie seast küsivad, kuidas kohelda oma kooli nüüd ta juubeli puhul, kas valu või ilu, õnne või õnnetuse lapsena. On ju mitmesuguseid lapsi, kes on sündinud väga mitmesuguste tähtede all. On näiteks lapsi kes on sündinud päikesepaistes ja lillede õitsedes. Nende elu öeldakse olevat päikeseline ja lilleline. On lapsi, kes on sündinud pilvisel päeval ja vihma sadades. Nende elu öeldakse olevat pilvine ja varjuline. Missuguste liiki kuulub meie kool? Arvan, et ei kuulu ühessegi neist liikidest. Ta ei ole ei ilu ega valu, ei õnne ega õnnetuse laps. Ei ole ta sündinud päikesepaistes ega vihma sajas.

Meie kool on tormilaps. Sest on ju lapsi, kes on sündinud tormide huldes, päikesepaistes ja pilvede võimsas heitluses. Sellaste laste elu öeldakse olevat tormiline ja võitlusline. Niisuguste laste hulka kuulub meie kool. Ta on sündinud suurte sündmuste keerises, aja kerilaua mässulises keeranguis. Kui noor Eesti riik võitles oma vabaduse ja iseseisvuse eest, siis nägi meie kool selle maailma valgust esimest korda. See oli rahutu aeg, täis lootusi ja kartusi. Kuid mitte ükski kooli sünniaeg ei olnud tormiline, vaid tormi on ta saanud tunda ja hiljem, vast kogu oma lühikese eluea jooksul. Kas see meie lugupidu tema vastu vähendab? Oh ei! Tormid just on meeldivad jõud. Nad on purustavad, aga ka ühes ehitavad nähised. Nad mitte ükski ei hävita, vaid ka loovad. Tormid toovad värskust ja loomisrõõmu ellu. Meeldigu meie kool meile just seepärast, et ta on tormilaps. Õnnitlegem oma kooli tormilapsena. Saatku teda ka tulevikus tormihäl. Tema hingetukud käigu taktis tormikotka liivalöökega.

J. Roos.

T o n i o B r e g g i n i .

(J ä r g .)

Charlotte Ursina.

Aastad mööduvad. Tonio kirjutab laiaast maailmast. Ta kapten on rahul tema ga. Ainult vahel võidab ta kirg. Mõnikord läheb tal halvasti .

Lõuna-Ameerikas, sügavas Brasiilias, ehitab ta enesele majakese, asutab poe ja majapidamise, kaupleb hästi kõiksugu ainetega. Tema poes on elav kauplemine.

Tonio Breggini abiellub. Ta kirjutab õnnelikult, rahulikult, õndsalt. Kui talle sünnib tütar Francesca, arvab ta, et taevaski ei või olla suuremat õnne. Tema kirjad on täis lapselikkust, täis elutuld.

Siis tuleb saatus!

Keegi - kes, ei ole ta iial kuulnud - sütitab tal maja põlema, röövib talt kõik. Kolm nädalat hiljem sureb Francesca ema. Äkki. Tonio Breggini ei suuda taibata. Ta põlvitub Francesca'ga laiba juures tundide kaupa, kivistunult, meeletult, kõnnib tundide viisi oma maja rusudel, Francesca käekõrval. Ta kirjad on meeletuheitlikud täis lõpmatut viha, kibedat kirge. Lõpuks ei tule enam kirju.

Vaene Tonio Breggini!

On jõuluõhtu.

Majas korraldatakse , ilustatakse kõik. Riccardo teatab külalist: Sebastian Tuscani. Ma ei tunne teda. Ootan teda väikeses salongis. Ta on suur, kõhn, veidi kiiirus, hallide juuste ja sügavate silmadega. Käekõrval hoiab ta, aiman seda, Francesca Breggini.

"Pidin tooma teile Tonio Breggini viimase tervituse ja teile üle andma ta varanduse - tema tütre Francesca.

Vaatan Tuscani otsa, tõmban Francesca sülle - kui ilus ta on, täpselt isa, ent kartlik.

"Mis on Tonio Breggini'ga?" küsin.

Sebastian Tuscani ulatab mulle kirja - sõnatult, ja vaatab mulle otsa. Tunnen Tonio käekirja. Rahuta, segane on ta müüd.

Ta jätab mind jumalaga.

Ma ei pea enam temale mõtlema, vaid Francesca eest palub ta hoolitseda. Ta lisab juurde oma viimse raha - kasvatuse jaoks. Oma ainukese sõbra ja kaasmaalasega saadab ta tütre mulle. Sebastian Tuscani tuleb tagasi Florentsi - koduigatsuse sunnil. Ta ise, Tonio Breggini, tahab jätkata oma igivana tööd. Ta armastab teda müüd veel rohkem. Kõik muu on temalt võetud. Ma ei kuule iial enam temast. Ei iialgi! kirjutab ta kindlal käel. Aga Francesca eest palub ta mind hoolitseda jumala ja pühikute nimel.

Vaene Tonio Breggini! Panen kirja kokku ja suudlen Francesca't.

Lasen temale sisseseada väikese toa. Riccardo teeb suured silmad, vaatleb teda kui imet.

Sebastian Tuscani ööbib minu juures. Teisel hommikul sõidab ta Florentsi. Francesca kaelustab teda, suudleb teda palavate pisaratega ja lehvitab talle kaua, kaua, kuni laev kaob silma piirilt.

Ilus on Francesca, õrn ja armas. Tõsine, täis kartust. Ta õpib kergelt on usin ja rõõmus. Harva näen teda mängimas. Vahel lamab ta tundide viisi all järve kaldal sügavas rohus avasilmi, ristis kätega, unistades. Ta õitsevad huuled värisevad sügavas palves. Ta sihvakal kaelal ripub mu hõberist - Tonio Breggini pani selle talle kaela. Ta hoiab teda vagalt, suudleb teda pisaratega ja mõtleb isa Bregginile. Riccardo on muutunud. Francesca on ta lemmik, on talle kõik. Oma vaba aja veedab ta tema juures, kiigutab teda põlvedel, jutustab talle muinasjutte ja laulab laule.

Francesca võib laulda ilusasti, sügavalt, õrnalt, väriseva kurbusega, nagu ta isa Tonio. Vahel arvan ta olevat Tonio Breggini, nii sarnaneb ta temale. Riccardo laseb väikeseid käsi mängida oma hõbehallide juustega, õrnalt, tasa, ta surub pää neisse, tasa, väga tasa ja unistab Tonio Bregginist.

Kuidas ta ka ei kasva, ikka räägib ta temast säravate silmadega. Iga mälestast lapsepõlvest hoiab ta meeles ja mõtleb - isa Tonio'le.

Tal on sügav igatsus, ent ta ei kaeba kunagi. Meie ei kuule kunagi ta nime. Kas ta veel elab - või on juba surnud? Kes seda teab?

Francesca põlvitab pikke tunde üksinda kirikus ja palvetab. Kui Riccardo teda otsib, leiab ta tema Maarja altariilt. Ta väike keha lebab põrandal, liikumatult, üksinda Jumalaga.

. . .

Francesca vaatab mulle paludes otsa. Palusin teda järele mõelda tuleviku üle. Ta on viisteist aastat, hästi õpetatud, hästi haritud, suure talendiga. Ja ilus, veel ilusam kui isa Tonio, ja puhas, kui ingel. Francesca Breggini.

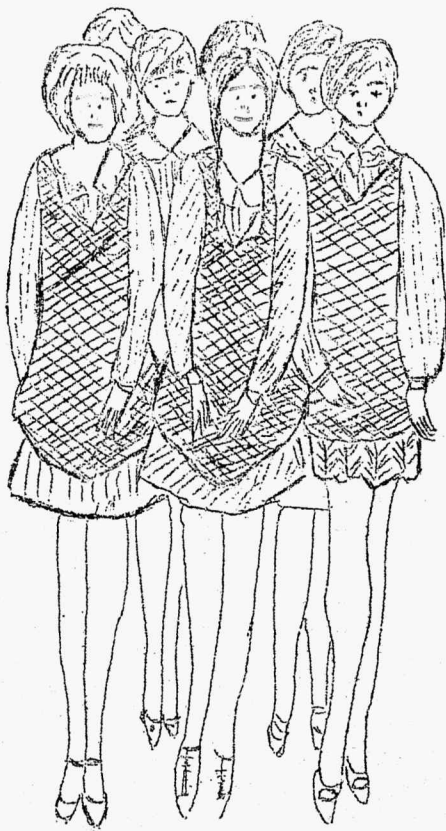
Ma mõtlesin seda. Ootasin seda vastust. Olen rahul ja tänan Jumalat. Viin Francesca ise Florentsi; isa sünnilinna.

Pühal lihavõtte-pühal astub ta kloostrisse.

"Tonio Breggini õnnistab sind oma südames, Francesca", ütlen tasa ja suunden teda. Ta nmeratab õrnalt, õnnelikult.

#.

Koosviibimiste ajal saalis.



Esimesed read.



Viimased read

7

Lähen tagasi Salo'sse.

Riccardo silmad on vesised. Pean talle jutustama kõik, Florentsist ja Francesca Bregginist. Ta nutab, raputab oma valget pääd ja läheb oma kambrisse.

Kuus nädalat mööduvad. Pühapäeval saan kaks kirja, võõra käekirjaga.

Tonio Breggini viimane tervitus minule - surmavoodilt. Kirjutatud esimesel lihavõtte-pühal Valparaiso hospitalis. Surmapäev on juurde kirjutatud.

Teine kiri on Francesca Bregginile.

Püha armastuse südant lõhestavate sõnadega õnnistab ta teda - oma ainukest last. Palub palvetada oma hinge eest, palub mitte unustada teda.

Loen neid ikka jälle, Tonio Breggini viimaseid sõnu.

Francesca kirja saadan Florentsi.

Riccardo ei ütle ühtki pahast sõna, paneb käed risti ja palvetab Francesca uinuva isa, palvetab Tonio Breggini eest. Lõpp.

=====

JÄLLE LAHKUSID RÄNDLINNUD.

Midagi kaunist, midagi luulelist on igasügisiseses rändlindude lahkumises. See köidab meie tähelepanu alati ja viib me mõtted ühes lindudega kaugele, kaugele. Selle suure rändamisega on ühenduses rida küsimusi, millest käesolevas ülevaates mõnd käsitleme.



Raamatukogus jutte ootamas.

H. d.

Kui lind saab kusagil paigal süüa külluses, siis ta ei mõtlegi sealt lahkuda. Kuid nii pea kui lind märkab kusagil toidu nappust, siis ta kohe rändab teise kohta; kui see koht teda ei rahulda, lendab ta jälle edasi nii kaua kuni ta viimaks leiab pa-raja koha. Mis tähendab linnul lennata 500 km. See talle mõni kaugus! Tarvitades selleks tundi 5 - 6, leiab ta järsku koha, kus tal vabam ja toitu külluses. Arvestades linnu lennukiirust, ei tee temale lend ekvaatorist Põhja - Jäämereni mingit raskust.

Nii on toidu küsimus üks tegureid, mis sunnib linde kohast teise rändama. Vaaraode maa, mis meie kevade tulekuga muutus kõrveks, on sügisvihmade järele muutunud viljakamaks ja annab nüüd lindudele paremat toitu, kui meie lumevaibaga kaetud maa.

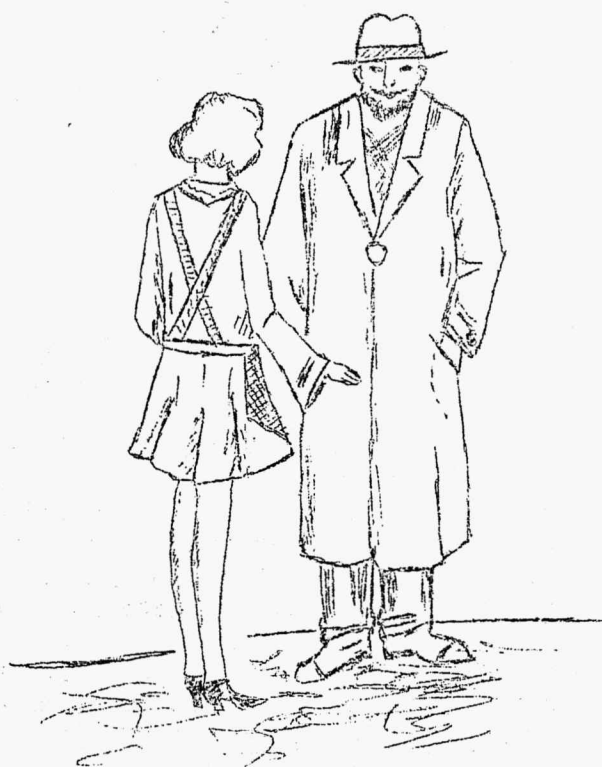
Kuid peale toidu puuduse on lindude rändamiseks veel teine väga tugev põhjus, mis avaldub kevadises rändlindude tulekus. See on soo alahoiu instinkt. Lind on õppinud esivanemate kogemustest, et lõunas on raske isegi võimata, poegi aududa; kes seda katsus, hukkus, jäi elama see, kes audus põhjamaile. Alahoiu instinkt annab kevadisele lennule põhjamaile erilise energia ja tungi.

Raske on mõista linnu psüühikat, raske mõista mis ta tunneb lennu eel, kui ta ajalt asub kaugele teele. Võib olla sarnaneb see inimese organismi füsioloogilisele protsessile nagu minna magama öhtul õigel ajal, ärgata üles jne., mis on inimese organismis saanud automaatseks. Nii võib-olla on muutunud rändamine lindudel automaatseks - füsioloogiliselt perioodiliseks harjumuseks, mida võita lind ei suuda. Kui meie tunnustame, et harjumus ei ole muud kui organismi füsioloogiliste protsesside kohanemine, mis on jõudnud niisuguse täiuseni, et ta võib

organismis avalduda iseenesest, ilma looma tahteavalduseta - siis mõistame, miks linn, kes kasvanud üles puuris, muutub kevade tulekuga rahutuks. See automatism on linnuriigis erksam kui kusagil mujal.

Imestamisväärne on see järjekindlus, millega linnud oma iga aastast rännakut toimivad ikka ühes ja samas suunas. Hämmastav on see mälu, mis juhatab pisi-tillukest linnukest, kes lendab troopikamailt oma sünnimaale ja leiab oma mulluse pesa metsas, kus on sajad tuhanded puud. Peab arvama, et lennu orientatsioonis etendab suurt osa nägemine ja fenomenaalne meeldepidamise võime. Ka ilmastiku mõjudele on linnu organism väga tundelik ja ületab kõik inimese ennustused.

Kuid kas on niisugune keeruline akt, nagu seda on orienteerumine lindude rändamisel, ainult füsioloogiline automatism, või on siin juba mõistuse psüühiline avaldus? Kui oletame, et instinkt lükkab linnu põhjalennule, siis antud juhul, kui linn jälgib mägesid, järvi, metsi ja fikseerib nad oma mälusse et neist ülelennata nii nagu läinud aastal, siis on raske oletada, et mälestus linnul täiskas automaatselt. Selge, et siin avaldub juba linnu psüühiline tegevus. Võimalik küll, et ta ei näe oma lennu lõppsihti, kuid igal juhul on ta teekond juhitud täholoppanust. Aga kas tähelepanu ei ole mõttetgevuse idu?



Taadikene, mul on ingliskeele raamatut väga tarvis! Koolis läheb halvasti - iga päev 2 ja 2



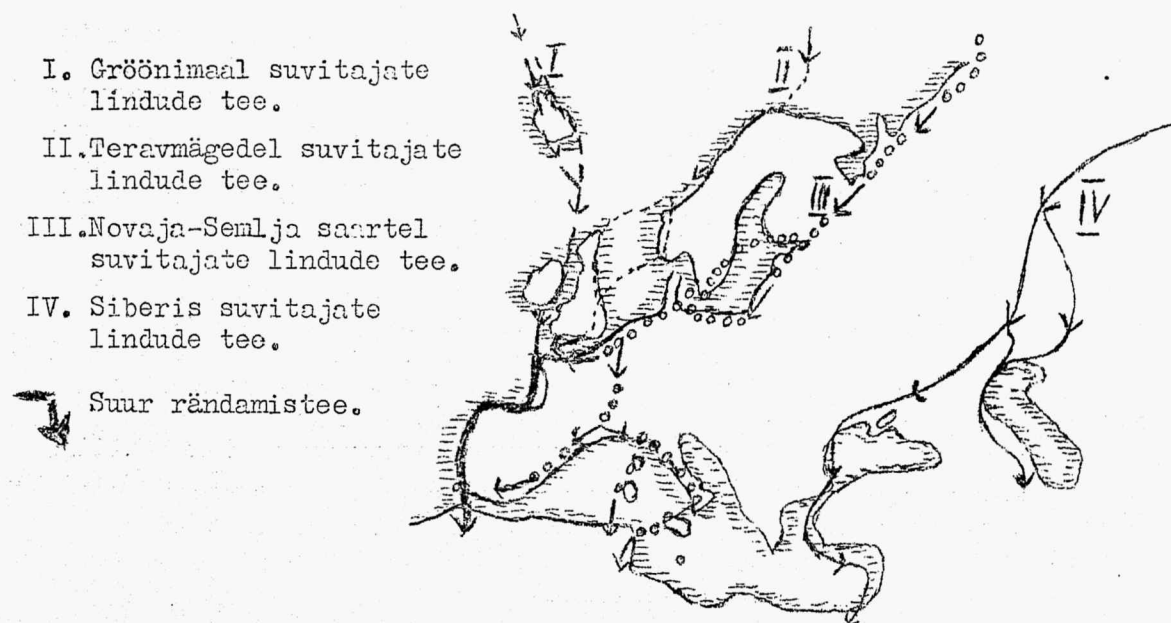
Kõige enne ostame puudrit, see tarvilikum ja tähtsam kui raamat ja õppimine kokku . . .

Ei maksa arvata, et linn oma rändlendudel lendab kui nool ühes suunas. Ei, ta lendab üpris keerulisi teid, orienteerudes kogu aja mere, ranna, järvede, metsade ja mägede järele. Vahemeri tõendab seda vankumatut kõrvalekaldumatust, mis avaldub lindude lennuteedel. Vahemeri on ka ühtlasi selleks demarkatsiooni-jooneks, mis asub lindude suve- ja talveasumaade vahel; linnud, kes lendavad põhjamailt Aafrikasse, peavad just tingimata üle lendama. Tähelepanekud näitavad, et linnud lendavad temast üle nelja-st valitud, peaasi, soodsamast kohast. Rootsi õpetlane Palmen oma uurimuste põhjal märgib üle Vahemere teed järgmiselt: (lend

S - N. v. kaart) esimene tee viib üle Gibraltari, teine - Tuneesiast Sardiinia saarele, sealt Korsikasse ja edasi Geenua lahe rannikule; kolmas - Triipolist Malta saarele Sitsiiliasse, Itaaliasse; neljas - Egiptusost Küprose kaudu Väike-Aasiasse ja siis Musta mere ranniku ja Venemaa kaudu Siberisse. Kõik need vahejaamad on lindudele puhkamiseks.

Mõistatuslik on see energia ja kindlus, millest juhitud väike kinnuke asub ulgumerle: ta nagu teab, et lennates mõned sadad km. ta leiab moros vahejaama puhkamiseks. Kas siin ei ole mängus mõni ürglooduslik jõud, mis vaevalt aastavanuse linnu hõlkkab automaatselt merele ja näitab talle õige tee.

Selle äärmiselt mõistatusliku nähte selgitamiseks pöördume maa koore tektooniliste toimingute poole. Geoloogia räägib, et jää-ajastikul oli Vahemerel koguni teine ilme, kui praegu. Sel ajal oli praeguse ühe mere asemel kaks iseseisvat kinnist merd, lahutatud teineteisest maaribaga, miks läks praeguse Itaalia ja Sitsiilia kaudu Aafrikasse. Võrdlemisi madal vagu selles meres Aafrika ja Itaalia vahel kinnitab seda arvamust, et endisel ajal seal levis terve mäestik. Ka Gibraltari väin ei lahutanud tol korral Aafrikat Euroopast. Kuid maapind vajus Gibraltari juures, vesi täitis suure nõu; osa määrt kadus vee all; välja jäid vaid kõrgemad kohad, mis moodustavad praeguse Itaalia, Sitsiilia, Korsika ja Malta ning t. . . vast julgeksime oletada, et linnud tarvitasid alulneid ahelikke teetähistena. Lind midugi ei märganud, et maa tektooniliste toimingute tõttu ikka vähemaks muutub, temale oli täiesti ükskõik, mis sündis all, temale oli tähtis vaid see, et nendest ahelikudest jäid järele tumedad täpid, mis ei lakkanud aitamast temale orienteeruda ülelelmul. Lind ei muutnud oma lennu suunda, vaid pärandatud harjumusil tarvitas alati sama teed. Ainult sellega võibki seletada seda mõistatut vahvust, mis tiivustab väiksemagi linnu lendu üle tormise mere. Järeldus on nii: lind ei õppinudki ülemerelendu, ta vaid pole lakkanud tarvitamast seda teed, mis esivanemad temale pärandanud juba jäästiku lõpul.



Palman märgib lennusuunas neli peatud. Need sõltuvad lindude pesaehitamiskohast, nimelt kas sünnib see ookeani rannikul, jõe kaldal, sois, või kuival maal. Jälgime kaardil neid rändteid, mida tarvitab lind lennul lõunamaile. Esimeks vahejaamaks Gröönimaalt tulejatele lindudele on Islandi saar. Teiseks jaamaks on Fär-öeri saared, ning veel lõunapoolse Suur-Britannia rannikualad. Mõned liigid, rahuldades sooja Golfi hoovuse mõjuga, jäävad siia talvitama, teised aga rändavad,

hoides Inglise-, Prantsuse-, ja Hispaania rannikute ligidale, üle Gibraltari väina Aafrikasse.

Seda teed tarvitavad, muuseas, ka meile kõigile tuntud linalinnukesed. On võrratult huvitav see püsivus, mis peab olema selles väikeses linnukeses. Ta lahku Aafrikast, lendab Inglismaale, sealt Fär-Öeri saartele, edasi üle laia ookeani Islandi saarele ja sealt koguni Gröönimaale. Tal oleks ju palju ligem olnud lennata talveks Gröönimaalt Ameerikasse. Kuid ta seda ei tee, vaid lendab tagasi sama teed, üle lähisteta veeväljade. Siin toimub sama, mis Vahemereski. Atlandi ookeani sügavusemõõtmised mandri eelnimetatute saarte vahel tõendavad nende endist mandrilist sidet. Sellest sidemest on säilinud vaid mõned täpid (Islandi saar, Fär-Öeri saared ja m. t. Nende täppide kaudu lendavaidki juhitud oma pärandatud harjumusest.

Teravmägedelt lendavate lindude tee on juba teine. Jõudnud lühimat teed Rootsi, lendavad nad piki Norra rannikut ja siis julgelt üle Põhja mere ning jõudes Soti ja Inglise rannikuile, siirduvad Prantsusmaa ja Hispaania rannikuid kaudu üle Gibraltari Aafrikasse.

Samad linnude tee, tulles Novaja-Semlja saartelt, on palju pikem ja keerulisem eelmistest. Alul siirdub lind lühimat teed Siberi rannikuile. Selle järel ta pöörab edelasse ja hoiudus ranniku ligidale, jõuab Valge mereni. Siin ta puhkab. Edasi, kolides ühelt saarelt teisele, jõuab ta Soome lahe rannikule ja peatub siin et vähe puhata. Kevadel ja sügisel otse kubisevad Eesti sood hanekest, partidest ja teistest vesilindudest. Meie elanik ei aimagi, et need linnud on siin külastajana Novaja-Semlja saartelt. Siit lendavad linnud läände hoidudes kaht teed, ühed - Rootsi rannikuile, teised - Läänemere rannikuile. Selle järel ühinevad nad Jüüti poolsaarel ja Taani saarestikus ja siirduvad siis lindude rändamise suur-teele, mis viib rannikuid kaudu üle Gibraltari Aafrikasse. Osa linde lahku Reini jõesuus ja lendab üle Alpide Rõne'i orgu ja jõuab Lioni laheni. Seal lendab üks osa Gibraltari juurde, kuna teine osa rändab Itaalia, Sitsiilia kaudu Aafrikasse.

Sügisene lindude rändlend on küll rahulikum kevadlennust, kuid noortele poegadele on see esimeseks õppetunniks. Inimesele oleks võrratult vähe ühest reisist, et tundma õppida 10.000km. pikkust teed, ent linnule on sellest küllalt. Ta otse sünni fenomenaalise orienteerumisvõimega. Ta ei sünni paigastiku geograafiliste teadmistega, vaid ainult võimetega meeles pidada kord käidud teed. Meie ei suudaks seda mitte; kuid ometigi orienteerub Ameerika indiaanlane ürgmetsas; pisiastjad, mis meele jäävad indiaanlasele, libisevad meie silmist tähelepanematult. Kuid kõik asi seisabki vaid neis pisiastjades.

Ärgom unustagem, et rändlind tõuseb sageli sellisesse kõrgusse, kust tema vaatepiiri ulatavad mõõtu kaugused. See juba kergendab orienteerumist.

Käesolevas ülevaates on peetud silmas maakera ea praegune moment. Lind elab põhjamaal ja külastab vaid külma tulekul lõunamaid. Kuid on võimalik, et lind elas pinnapaiksalt põhjas kogu aasta, kui seal oli paras kliima ja kui isegi poolustel kasvasid sõnajalad. Ajuti lõunasse lendama hakkas ta vaid kui kliima põhjas muutus külmemaks. Nii või teisiti - lindude emigreerimine jääb üheks suurimaks loodusnähtuseks.

D. K.

=====

M Ö T T E D.

=====

"Tähtab olla üks, ta ei armasta paljude inimeste hulgas olla!" Nii ütles ema sageli, kui Valli oli veel päris väike. Ei alati ei olnud see nii.

Kui Vallil oli veel vend, kes tema meelest oli juba küllalt suur ja tark, ehk ta küll oli vaid kolm aastat temast enesest vanem - ja õde, kes oli küll väga jonnakas ja isemeelne, kuid keda Valli siiski väga armastas - siis oli ka Valli olnud hoopis teisestugune.

Kui lõbus siis oli! Annu oli ju alati nii tark, ikka teadis ta mida mängida, ikka leiäis ta midagi uut, kui juba kõik tuntud mängud olid muutunud igavaiks, ja

eks olnud tema see, kes Valli nuku jälle ära parandas, kui sellest tujukas sõts oli kiskunud käed. Mitte ainustki minutit ei suutnud nad olla Annuta!

Kuid siis suri Vallil ta õde - ja varsti selle järele ta vend.

Valli oli haige.

Tummalt, imestunult vaatles ta valget puusärki, milles lamas ta õde, - kõik oli nii imelik!

Jah, see on Juta, tal on uus valge kleit, ja see on ju tema, Valli, uus-pitsikrae, mis ta tumedate juuksesalkade alt paistab, miks ema Jutale tema krae on pannud?

Aga ema on nii imelik, et temalt seda küsida ka ei taha; nüüd ta jälle pühib silmi ja pöörab näo kõrvale.

"Ema, kus isa on?"

"Isa läks Annut vaatama."

Kas Annu juba koju ei tule, tahaks ta veel küsida, kuid ema surub ninaräti silmidele, langeb pingi juurde põrandale põlvili ja nutab. Ei, ta enam ei küsi midagi. Miks oma nutab? - Valli teab seda, kuid ta ei mõista seda, ta ei suuda sellest aru saada.



Juta on surnud, - Valli teab seda isa sõnade järele, kuid ta ei suuda seda uskuda, ta teab, et see õige on, isa ei valeta ju kunagi, kuid - see on nii imelik, surm on ju hirmus, kohutav, kole, kuid Juta on nii ilus oma uues valges kleidis, ta kahvatu nägugi on nii ilus ta tumedate lokkide vahel - ja ta on ometi surnud.

Isa ei tule juba tagasi. . . Miks küll Annu koju juba ei tule . . .

Kui ta jälle ärkas, ei olnud Jutat enam toas, ka ema ei näinud ta enam, kuid isa istus laua juures ja kirjutas - nüüd tõusis ta ja tuli Valli juurde.

"Kas ikka veel pää valutab?"

Isa hääl oli pehme, hoolitsev, kurb.

Vallil oli korraka nii hää, ta haaras mõlemate kätega isa käest, ajas enese istukile ja naeris - rõõmust, tundes end korraka päris tervena.

Ah, nii lõpmata halb on voodis lamada!

Kuid isa ei naernud, ta seisis liikumatult, vahtides tarretanud pilgul kuhugi kaugemale, siis aetas ta lapse hellalt tagasi padjale, surus veel kord käe vastu ta kuumale otsaesile, ning läks siis tagasi oma töö juurde.

"Isa!"

Vaikus.

Miks isa ei kuule teda - liikumatult istub ta laua juures, ta ei kirjuta, ta pää vajub ikka sügavamale, otsaesine toetub vastu külma lauda, ta ei liiguta end.

Toas keerleb mustav hämarus. Läbi ruutude paistab talvine sügavsinine taevas, knuguses vilgub üksik täheke.

Möödus päevi, vaikselt, aeglaselt.

"Noh, Vallike, nüüd ei ole sul enam ei öde, ega venda, nüüd oled sa päris üksik."

Nii ütles ühel päeval ema, kui ta ta patja kohendas ja ta pehme vaibaga soojalt kinni kattis. Valli vaatas ta otsa tumma, väsinud pilguga. Ema silmist veeräsid pisarad - säält paistis sügav kurbus, kuid ühtlasi hellaim armastus, palavamad palved oma lapse eest.

Vaene emake!

Valli peitis pääkese vaiba alla ja - nuttis. Nüüd vaid pääsesid ta pisarad valla, päevi kogunud kurbus puhkes vaid nüüd, metsiku jõena voolas valu ta südamest.

Tal oli kahju emast, nii lõpmata kahju, emast ja veel millegist. Midagi oli ta kaotanud, mis oli valgustanud ta elu, talle oli küll jäänud ta vanemate armastus, kõige suurem, kõige kõrgem, mis inimsüda võib tunda, kuid midagi oli surmaltalt riisunud, midagi, mis aastaiks vajutas oma pitseri ta otsaesisele, - lõbusa, mureta lapsemeele.

Kui mitme pika, igava nädala järele Valli viimaks tõusta võis, oli ta palju, väga palju muutunud. Ta silmist oli kadunud lapselik rõõm, ta oli muutunud kurvameelseks ja kinniseks.

Ta ei tunnud rõõmu oma tervokssaamise üle - igav oli, kõik oli nii võõras ja harjumata. Kõik need suurepärased mõtted ja kavatsused, mis olid sündinud ta haiguse ajal, paistsid talle nüüd tühistena, mõttetutena.

Ta pilk rändab aeda, kus lumiste puude ja põõsaste vahel jooksevad ja hullavad ta suvised mänguseltsilised, ta toetub aknalaualale ja vaatleb neid kaua. Ükski neist ei silma teda, ei, ta ei tahakski nende seltsi minna, ta tunneb, et ta ei mõistagi enam nendega rõõmus olla, nende seltsis mängida.

Nagu miski vari on langenud ta üle, ta ümber, vari, mis teda takistab vabalt hingamast, must vari, mis teda eraldab teistest inimestest.

Kui õhtutaevasse oli kerkinud lahkepalgeline kuu, kui tumedast, sametisest taevasinast kiiskasid miljonid sinised tuled, rahulikud, ükskõiksed tähed - siis armastas Valli istuda aknal ja vahtida üle uinuva linna taevavõlvil vilkuvaid tähti - ta armastas seda pühalikku vaikust, mis ümbritses ta meeli, seda salapärasust, mis hoovas noilt tähilt.

=====

M Ö T T E A V A L D U S .

=====

Möödunud "T.T.G.-s" Nr.3 oli arvustanud keegi "A" kirjandusringi poolt korraldatud vaielduskoosolekut. Tahaksin ses suhtes veidi sõna võtta. Usun, kui tahetakse arvustada, siis peaks seda tegema erapooletult, mitte taotlema erahuve.

Arvustaja püüab kõiki referaadil olnud õpilasi suruda ühe režiimi alla, valada kõiki ühe vormi järele. Võimata oleks ometi nõuda, et peaksid olema kõik õpilased ühel seisukohal, eranditult omama ühiseid vaateid. Igaüks tajub olukordi omast vaatevinklist ja siis ei või ometi esitada nõudeid, et kõik oleksid oma suhtumises sarnased kui sama vormiga valatud jõulukiünlad. Püütakse siis ka selgitada teistele oma seisukohta; vastaspool muidugi teeb sama. Sellest siis see vaidlus, mida nii teravalt hukka mõistetakse. Arvustaja muuseas peaks ka tähelepanu juhtima sellele, et oli vaidluskoosolek, mitte jaatamiskoosolek nagu seda vast mõni näha oleks soovinud! Ja milleks peab siis alati ühtima teiste arvamistega? Arvan, igaüks peaks jääma oma veendumusele; pole kuigi sümpaatne sarnane inime, kes hüpleb oma arvamiste ja tõekspidamistega ühelt poolt teisele nagu tuulelipp, mis muudab oma suunda väheimagi puhangu korral.

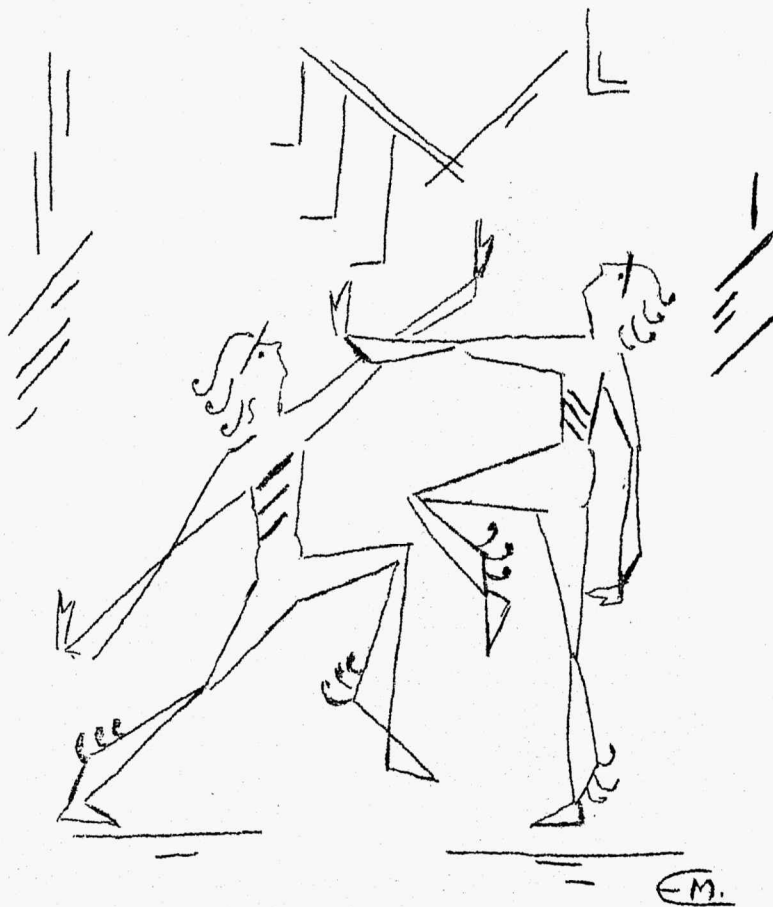
Arusaadav on seegi, et õpilased ja õpetajad alati pole ühisel arvamisel.

Esimesed ju ena, m-vähem olukogematud, nad vaatlevad olusid omalt seisukohalt. Õpetajad kui kogenenud jälle omalt. Nii kerkib esile tahes või tahtmata kaks erakonda. Sellest aga ei häärgne veel, et vaielduskooolekuil muud ei tehta, kui aina salvatakse ja antakse valusaid hoope õpetajatele. Seda ei garanteeri üksik näidegi, mis esile toodud.

Veel nurise artikli kirjutaja selle üle, miks püütakse õpetajat valesti mõista ja nende teguviisi arvustada.

See oli ometi paratamatu. Õpetaja arvustas meid ja meie lõbustusi, miks siis meie ei võinud arvustada veidi nende teguviisi? Vaidluses olime sunnitud seda tegema; kurja me loodetavasti sellega ei teinud ja päike selle tõttu ei hakkanud ka ümber maakera käima. Või siiski?

Esitan veel ühe küsimuse: millest on siis nii väga näha, et meil seda mõistusenatukest nii vähevõitu on? Referaadil see just ilmsiks ei tulnud.



Lõpuks julgen veel kord meelestada, et arvustis ikkagi peab jääma arvustiseks, mitte muutuma vaatluseks läbi omaarvamiste-prisma.

T - d.

=====

V A S T U S E K S T - d - l e .

Minu märkmed "T.T.G." Nr. 3-das on annud põhjuse T-d'le esineda eelolova mõtteavaldisega. Samuti esitab ta mulle küsimuse, millele peaksin vastama. Kuid kahjuks on T-d seadnud oma mõtteavaldise niisugusesse peeglisse, milles ta minu mõtteavaldist ei näe õieti.

Leiän, et minu arvustavaist märkmeist lugeda erapoolikust ja erihuve on liiga suure fantaasia tagajärg. Samuti peab olema küllalt palju fantaasiat, et inkrimineerida mulle süüd, nagu tahaksin ma "kõiki referaadil olnud õpilasi

suruda ühe režiimi alla, valada kõiki ühe vormi järele." Saanud toime sellega, järgneb T-d'lt moraal, et "igauks tajub olukordi omast vaatevinklist." No kes seda keelab! Aga lubatagu seda vaatevinklit siis ka arvustada, päälegi, kui kõik ei pea olema valatud ühe ja sama vormi järele.

T-d ütleb, et arvustaja peaks tähelepanu juhtima sellele, et "oli vaidluskoosolek, mitte jaanamiskoosolek." Vististi ei ole selle-kohta küll kellelgi kahte arvamist. Et see koosolek oli vaidluskoosolek, seda võis ju igauks lugeda koosoleku kuulutiselt. Mis puutub "jaanamisenesse", siis olen arvamisel, et igal vaidlejal peaks julgust olema teise mõtteavaldist tumustada, kui on see seda ~~vä~~ väärt. Sellest välja lugeda "tuuleliputamist" ei oleks põhjust, vaid vastupidi - - julgust tööle näkku vaadata. Vaidlust ilma motiivideta ei propageeri vististi ka mitte T-d.

T-d suhtub etteheitvalt sellesse, kui ma proponeerin, et tuleb vaidlejate mõtteavaldisi õieti mõista. No kas võib veel naljakamat pahameelt kuulda? See peaks meie püüd olema, enne teist õieti mõista ja siis alles vaidlema hakata.

Mis puutub sellesse, et ma ei hinda seda suunda, mis tüürib sinna poole, et



Näeb korrapidajat õpetajat. . .

arvustada õpetajate teguviisi, siis peaks küll igale lugejale olema selge, milleks se öeldud oli. Kordan veel: kaldudes sellele, läheme peateemast, objektist enesest kõrvale. See oli kõik.

Kas hakkaks selle tagajärjel päike ümber maakera käima, kui asutakse arvustama õpetajate teguviisi? Võin küll öelda: kui selles arvustamises tahetaksegi näha sensatsioon, siis jäägu see iga soovija eralõbuks. Armas Päike sellest küll järeldusi ei tee.

Mis puutub "mõistusenatukesesse", siis oli mu mõtteavaldis küllalt asjalik et mitte õigustada niisugust küsimust, järelikult ka selle vastamist. Aga olgu: vaidlus ilma motiivideta, nagu see tihti esineb, ei räägi ka suurest tarkusest.

Mis puutub sellesse, et arvustis peab jääma arvustiseks, siis ei saa-ks ju siingi kahte arvamist olla. Välja lugeda minu kirjutisest erahuvide kaitsmist, aga ka arvustamisel võib igal olla oma vaatevinkel.

A.

=====

T.T.G. Enesekasvatus- ja T.P.R.G. Karskus - Enesekasvatusringi
tutvumisõhtu 29.X.29.

Kuulutusel - sissepääs liikme kaardiga. Algab tormijooks liikmekaartide järele. Kaardide väljakirjutajal oli tööd rohkesti, kuid suurenes ringi liikmete arv! Veel viimasel minutil lunastati liikmekaarte, et pääseda tutvumisõhtule.

Poeglaste Realgümnaasiumis. - Pinkide read täis rõõmutsäravaid mees- ja nais-õpilasi. Kell juba 1/4 7. Ootame ärevalt.

Esimesena on T.T.G. Enesekasvatusringi juhataja Alvi Kulli avakõne. Avakõnele järgneb teenitud käteplagin. Järjekorras mängib klaverit T.P.R.G. õpilane Lentsius. T.T.G. V-c kl. õpilane Aino Saar deklameerib, järgnevad sooloonumbrid viiulil (T.P.R.G.) ja klaverisoolo T.T.G. V-a kl. õpilaselt Herta Pruulilt.

Tunniajalise eeskavale järgnes tants ja seltskondlised mängud. Kui kell sai 9 lahkusime; tundas lahkusime liig vara.

=====
T. T. G. õpilane



tavaliselt -



ja koolipeol.

MEIE TEED.

(Avasõna T.T.G. Enesekasvatus-ringi ja T.P.R.G. Karskus-enesekasvatus-ringi tutvumis-õhtul).

Meie loeme oma ajalooramuist riikide langemistest ja sõdadest. Ajalehed toovad vahetpidamata sõnumeid inimeste kurjusest ja leppimatusest mille tunnistajaiks meilgi sageli olla tuleb. Aastaid on möödunud maailmasõja lõpust, kuid praegu veel istuvad koos rahvasteesindajad ja otsivad teid, kuidas likvideerida selle õudseima tapluse tagajärgi.

Ja vahetevahel jällegi õhk tundub täis elektrit, kas ei ennusta see uut äikest, uut tulekahju rahvaste peres?

Inimese vaim tegutseb ja ta võidab loodusjõud. Põlislaaned kaovad, röövlomad taganevad - tõusevad tugevad hooned; raudsed sillad viskuvad üle laiade jõgede, kümnete kilomeetrite pikkused tunnelid ühendavad mägede rahvaid, ja sadade kilomeetrite pikkused kanalid ühendavad maailmajaguseid. - Hiilg - valge välg, mis varem vaid mustis pilvis üle inimelamute sähvatas, helendab nüüd hõõglampidena tänavail, vabrikutes, koolides, taludes ja valgustab ka kauge- põhjamaade nädalapikkuseid öid.

Ümber maailma rändu arvatakse juba päevadega - raadio toob sõnumeid ja pilte vahetumalt mõõtmatuist kaugustest.

See julguatab, see räägib inimese suurest jõust ja ülesehitavast loovast tööst.

Aga mis jääb siis meil teha?

Ameerika on leitud, maakera mässitud raudteede, telegraafi-traatide maa- ja veeteede võrku.- Ülesandeid oleks vast veel õhuruumi - planeetide vahelise ala vallutamisel?!

O, ei!

Sinna ei siirdu me veel. Meil on tööd siin maisel alalgi küllalt.

Üks Tõusva Päikese-riigi, Jaapani, teadlane, põhjalik euroopa olude tundja ütleb: "Olen näinud, et eurooplased vaatamata oma raudteile ja hotellidele pole paremaks saanud. Küll võivad nad, tänu kõrgele tehnilisele arengule, kümnekorda enam kahju teha, kui teised rahvad."

Need sõnad avavadki meile perspektiivi, kuhu peame siirduma.

Meie peame töötama seks, et inimeste metsikud instinktid ohjeldatud saaksid. Meie peame valvel olema, et kurjus ei hävitaks seda, mida on ehitatud inimese armastus ja mõistus.

Inimene võitis metsikud loodusjõud, meie tahame valvata, et ta samu loodusjõude ei kasuta inimsoo kahjuks.

Inimene ehitas raudsed sillad üle jõgede, tunnelid läbi mägede, kanalid läbi mandrite - meie tahame kontrollida, et neid ei tarvitataks veenu teedeks.

Midagi suurt ja kaunist ei sünni iseenesest ja korraga. Meie tahe üksi ei aita midagi, kui ta uinub meie alateadvuses. Meie ei pääse nendele kõrgetele raudsildadele ja uhketele meriturjadele, ei jõua ette raadio teateile ega suuda väljakiskuda mudast seda, kes teda hindab kullana.

Meie tee käib enese tundmaõppimises ja -kasvatamise kaudu. Tõrjume kõigepealt enesest eemale selle, mis on halb ja mille pärast kipume kohut mõistma teiste üle. Tõrjume enestest ükskõiksuse, lõtvuse ja nõuame endi kohta kõigevaljemat enesedistsipliini, oleme oma töös ja kohusetäitmisel vääramata ustavad ja omamaailmavaates teadlikud. Põlegu armastus kõige ilusa, hää ja tõe vastu meis püha kustumata tulena.

Kuid ärgu keegi õelgu meie kohta, et meie oleme aatevaesed, kes elavad ainult oma isiklistele igapäevastele huvidele. Ärgu ka keegi arvaku, et meie maailmavaade on endi hää käekäigu eest hoolitsemise ja elus haljale oksale tõusmine.- Ei, see ei ole meie maailmavaade; meie maailmavaade on üldine hääolu ja kord.

Oleme välja jõudmas lapseeas ja viibime nooruse vahemaal, enne kui täisõigustlike kodanikkudena esineda avalikus elus. - Seepärast loome endale ümbruskonna, kus võime väiksemas ulatuses teostada samu ülesandeid, mis tavalikult kuuluvad täiskasvanute ja üldse vanema põlve tegutsemispiiresse.

Meie ei taha ellu minna tühjade kätega. Noorus on uute sihtide ajamise ja väärtuste ümberhindamise aeg. Meie tahame leida elule ilusamaid vorme. - jätame mineviku vanapõlvele ja juhime pilgu julgelt tulevikku.

Läheme edasi säält, kus on seisma jäänud eelmine põlv. Kuid, edasi ilusama ja õilsama poole.

Täna astuvad kokku T.T.G. Enesekasvatusering ja T.P.R.G. Karskus-enesekasvatuseringühisele tutvumisõhtule,

Oleme huvikaaslased. Tahame ühiselt otsida õiget suunda kuhu püüda.

Seadkem üheks oma lipukirjaks rahuaade, mille esimeste kaitsjatena esinesid kodudesõjad ja naised, kes sõjas olid kaotanud poegi ja mehi. Võtkem omaks see aade, millele tahetakse alluma sundida tervet suurt maailma politikat. Ühinegem nende teiste maade ja rahvaste noortega, kes annud töötuse teenida rahuaadet, et hiljem täiskasvanuina uue sugupõlvana teostada seda.

Saagem elu hoidjaks ja kaitsjaks, saagem ehitajaks, mitte hävitajaks.

Olgu meil raudseks sillaks meie sõprade käed, olgu meie teedeks me puhtad mõtted, olgu meie valguseks nooruses sädelev silmade helk!

A. Kull.

=====

TERVITUS TARTU TÛTARLASTE GÛMNAASIUMILE X AASTAPÆEVAKS.

ON MAID, KUHU IGATSEVAD KÕIK RAHVAD, ON MERESID, KUHU VOOLAVAD KÕIK VEED,
ON RANDU, KUHU SUUNDUVAD KÕIK LAEVAD.

NEED MAAD ON KAUGED MAAD, NEED MERED ON MAAILMAMERED, NEED RANNAD ON IGATSUSTE-
RANNAD.

NEED KAUNID MAAD, MAAILMA-MERED, IGATSUSTE-RANNAD ON MEILE KAHES SÕNAS: MEIE KOOL.
SELLEL KOOLIL ON TÄNA TÄHTIS KÛLALINE -X AASTAPÆEV. KÛME AASTAT ON LÛHIKE AEG.
ON AASTAPÆEVI, MIL VAADATAKSE TAGASI SADADE, TUHANDETE AASTATE PEALE. KUID KA TUHAT
AASZAT ON AJAMERES KUI ÛKS PÆEV.

TARTU TÛTARLASTE GÛMNAASIUMI ESIMENE AASTAKÛME, EHK KÛLL LÛHIKE, ON SIISKI
TÄHTIS AEG, - AEG, MIL AETI SIHID, MÄARATI SUUNAD, RAJATI TEED JA PÛSTITATI TÄHISED.
NEED SIHID ON OLNUD SELGED, NEED TEED JA SUUNAD ÕIGED, NEED TÄHISED KINDLAD, ISETEAD-
LIKULT JA UHKELT VÕIB IGA SELLE KOOLI KASVANDIK ÛTELDA: "OLEN TARTU TÛTARLASTE
GÛMNAASIUMI ÕPILANE," NAGU UHKELT JA ISETEADLIKULT ÛTELES IGA ROOMLANE: "OLEN ROOMA
KODANIK."

NAGU SENI KÛLVA TARKUST, KASVATA AUSUST ÕPETA HÄAD-KÛLL SIIS SUTÛTRED, HOORED
SÄRASILMAD, KANNAVAD VAIMUSTUST JA TULD MAAILMA JA TULETAVAD MEELE SU ÕILSUST SADA-
DIL JA TUHANDEIL KOOLI AASTAPÆEVIL.

TARTU TÛTARLASTE GÛMNAASIUMILE PARIM TERVITUS

"T.T.G." TOIMETUSELT.

=====

Tartu tütarlaste gümnaasiumi JUUBELIAKTUSE kava:

I.

Ma kummardan sind armuvägi,...

Vaimulik kõne.A.Kruus.

II.

Avakõne.J. Roos.

Oh Eesti - isamaa.J. Kappel.
Õpilaskoor õp. A.Nieländer'i juhatusel.

Kõne: Tütarlaste kasvatus ja hariduse ülesandeid
tänapäeval.S. Pruuden.

Ma teretan sind, hommik.J. Kappel.
Õpilaskoor õpet. A. Nieländer'i juhatusel.

Kooli aruanne.J. Roos.

Tervitused.

LõppsõnaJ. Roos.

====000000====
00000
000
0

TERVITUSI TARTU TÛTARLASTE GÛMNAASIUMILE X AASTAPÄEVAKS.

On möödunud 10 aastat, kui astus esimesi samme me kool igaviku teedel, mis pidid viima ülespoole, avarustele ning täiuslikkudele maadele. Ei ole ka end petetud, sest on olnud rõõmusid, on olnud muresid, on olnud tööd, kuid ka töö tulemusi. Võime täiel määral ütelda, et oleme seljataha jätnud raskema teekonna ja nüüd tuleb veel meil vaid hoida rada.

Selleks jõudu, püsivust, tõusu ja tungi ikka ülespoole soovib ning Elu õnnistavat kätt palub juubilarile tuleviku teekonnaks

Tartu tütarlaste gümnaasiumi õpilaspere.

oooo

ooo

Lennul möödub aeg. Elatakse, tegutsetakse, püütakse saavutada tuleviku kaugget, hõbehelkjat randa. Ikka edasi, edasi!

Pingutagem, et jõuaksime oma koidukullas leekivale eesmärgile. Üha ligineb ta, kuid veel on ta kaugel. Jatkugu meil jõudu taotella oma õilsat sihti, ärgu kadugu hingest tahtejõu vara! Kümnes teetulp vaiv virgutagu meis uusi jõude, uusi püüdeid paremusele. On teha veel palju tööd. Selleks jõudu!

T.T.G. Kirjandusering.

ooooo

Täis idukillascid otsinguid on noorus. Teda ei mulju veel kauged elumured, ei seo reaalsuse kõidikud. Ilutsev elurõõm tõstab meid senisaavutamatu sinikorgustesse. Meile ei ole midagi kättesaamatut võitmatut.

Meie tungi nende tähistepoole on juhtinud kool 10-ne aasta jooksul ja õhutanud me nooruse tormat fantaasiat, seepärast parim tervitus jubilarile saanud koolilt õhutatust me nooruse tormavale fantaasiale tervitame seda X aastapäeval.

T.T.G. Enesekasvatuse-ring.

ooooo

"Kasva, tamme, uhkeksa puuksa,
Lahuta latvas kõrgemale,
Puista okse pilvedeni!"

Meie kool on kui tamm, kes on suutnud ajada oma juured sügavale maasse, küllalt tugevasti kinnitanud mulda. Ta on suutnud vastu panna tormidele ja tuultele, temas leidub noorusjõudu ning tungi kaugete ja kõrgete ideaalide poole.

Kasvagu me kool "Kalevipoja" tamme sarnaseks.

Selleks jõudu ja püsivust juubilarile.

T.T.G. Kunsti-ring.

ooooo

Kaugel tulevikus on peidetud me eesmärk. Kutsuvalt vilksatab ta, sundides meid pingutama oma jõudu. Sinna on sihitud me unistused, lootused ja püüded. Ühtlasi uusi ja meeldivaid toob tulevik. Tahame olla väärilised neid vastu võtma, neid saavutama.

Tervitame jubilar!

T.T.G. Spordiring.

ooooo

On saabunud ülevaim silmapilk me kooli elus. See on me uimas rõõmupidu, 10-s aasta juubel, millist pühitseme kogu noorus iha ja andumusega. See juubel on helendavaks hetkeks koolitöös.

Tervitame südamest!-

T.T.G. Realteaduste-ring.

ooooo

TARTU
TÜTARLASTE GÜMNAASIUMI
A A S T A P I D U
16. ja 17.XI. 1929.

K A V A.

I.

Kevadöö M. Filke.

Legend: soolole, kvartetile ja koorile

Osalised:

Solist: vil. Lidia Patrason (sopran).

Kvartett: T.T.G. õpilased.

T.T.G. õpilaskoor. Juhat. õp. A. Nieländer.

Vaheaeg 10 min.

II.

J.Liiv'a järele O. Antson. Näidend viies vaatuses.

Lavastaja: E. T ü r k.

Osalised:

Aia peremees õpet. V. Alto.

Aia perenaine V-c.kl. õpil. A. Ertis.

Mihkel, nende poeg õpet. J. Püttsepp.

Leena, nende kasutütar V-ckl. õpil. A. Saar.

Andres, naabri perepoeg õpet. F. Laarens.

Pläralära Leenu II-a kl. õpil. M. Epler.

Kirsi Viuu III-c kl. õpil. S. Koidu.

Kirsi peremees õpet. A. Nieländer.

Kassi-Hansu Anna IV-b kl. õpil. V. Taadler.

II ja III vaatuse vaheaeg on 10 min., teised vaheajad 5 min.

III.

Võimlemine

Õpetaja E. Brock'i juhatusel.

Plastika:

1. Humoresk - õpetaja I. Erlemann'i juhata.

2. Tants ussiga - III-a õpilane V. Otsus

pr. T. Kapper'i juhatusel.

3. Tants valges - vil. vil. Paula Lindenau ja Aino

Peipsi õpet. I. Erlemann'i juhata.

T A N T S U D E K O R D

I.

Valse

Papillion (daamidele)

Tango

Fox - trot.

II.

Slow - fox

Rheinländer

Tango

Polka.

III.

Valse (daamidele)

Slow - fox

Kaera - Jaan

Valse finale.

